

## 7. Loppis, Storsjöyran och Elsas hus – några unga svenskers fritid

### Loppis

Cecilia tycker om att gå på loppis. På loppis hittar hon roliga kläder till billiga priser. Cecilia som alltid tyckt om att köpa kläder föredrar att köpa vintage framför kläder som går att hitta i klädkedjornas utbud. När hon går på loppis letar hon efter kläder som gör att hon blir ensam om sin stil. Hon kan också köpa mer kläder eftersom det billigt. Det gör också att hon känner sig sparsam fast hon egentligen slösar. Hon vet mycket väl att hon köper mer kläder än hon behöver. För att få inspiration och idéer till sin egen klädstil läser Cecilia regelbundet bloggar om vintagemode. För att få råd att köpa kläder brukar hon både sommarjobba och jobba extra på eftermiddagarna efter skolan. För tillfället extraknacker hon på Café Lotus i stan där man säljer veganska och ekologiska produkter. På caféet saluförs utöver mat och rawfoodfikabröd även olika former av rökelse, böcker om mindfulness, ekotyger och yogaprodukter. Allt på Café Lotus är krav- och rättvisemärkt men trots det är priserna rimliga.

Cecilias mamma Lotta tycker också om loppisar numera. Tidigare tyckte hon att det mesta på loppis var skräp men nu har hon börjat inse vilka fynd man kan göra på loppis. Lotta har hittat en massa fint gammalt porslin som hon har börjat samla på. Hon har också hittat gamla vapen, salongsgevär och minikanoner i järn. Lotta har ganska många minikanoner redan, hon har samlat frenetiskt i många år.

Idag ska Cecilia åka till loppisen "Hjälperksamheten Återvinningen Second Hand". Hon och hennes mamma skulle egentligen ha åkt dit tillsammans i bil men Lotta mådde inte så bra i morse. Hon var ute med sina arbetskamrater igår och det blev sent och rätt blött. Cecilia som inte har körkort ännu måste alltså ta bussen. Hon skyndar till busshållplatsen för linje 17. Loppisen ligger i Hackefors, ca fem kilometer från Linköpings centrum. Det är en ovanligt mysig lokal för att vara en loppis och det är familjärt där. Cecilia är ofta där och har blivit kompis med personalen som ibland lägger undan saker åt henne som de tror att hon gillar.

loppis, -en, -ar	krāmu tirgus
sparsam, -t, -ma, -mare, -mast	taupīgs
slösa, -r, -de, -t	šķiest naudu
klädkedj/a, -an, -or	apģērbu veikalu ķēde
utbud, -et, =	pieāvājums
regelbund/en, -et, -na	pastāvīgi
få råd (får, fick, fått)	būt naudai
för tillfället	šajā gadījumā
extraknäck/a, -er, -te, -t	piestrādāt
rättvisemärkt, =, -a	ar godīgas tirdzniecības zīmi
rimlig, -t, -a, -are, -ast	pieņemams
frenetisk, -t, -a	ļoti intensīvi
hjälpverksamhet, -en, -er	palīdzības aktivitāte
återvinning, -en	atāžošana
skynda sig (-r, -de, -t)	steigties
mysig, -t, -a, -are, -ast	mājīgs

Loppisen har ett bra utbud av allt möjligt begagnat såsom kläder, väskor, skor och möbler. De som har loppisen bedriver också hjälpverksamhet. Av de pengar man får in på försäljningen skänks det mesta till välgörenhet och bistånd såväl i utlandet som på hemmaplan. Dessutom skänker man det som inte blir sålt till behövande, det kan vara allt från möbler till husgeråd. Cecilia tycker att det är viktigt stödja välgörenhet. Hon skänker också själv bort sådant som hon inte behöver eller vill ha längre. Hon är särskilt nöjd med att både kunna skänka sina saker och köpa på samma loppis. Hon tänker att hon på så sätt slår två flugor i en smäll! Den här gången hoppas hon hitta några fräcka byxor och en blus att ha på sig när hon åker till musikfestivalen Storsjöran i Östersund.

### Storsjöran i Östersund

Patrik som är 18 år ska åka på Storsjöran i Östersund. Han åker med ett stort gäng kompisar. Storsjöran är en stor musikfestival, den äldsta festivalen i Sverige och omåttligt populär. I år ska många av Patriks favoritmusiker uppträda och han ser mycket fram emot att komma till festivalen. Festivalstämningen är redan på topp när Patrik och hans kompisar anländer med tåget. Det är fullt av människor på gator och torg. Det står öl- och mattält överallt. Musiken är hög och alla är glada. Det är fint väder. Patrik och hans kompisar köper några öl och står och snackar lite om var de ska sätta upp tälten. En av kompisarna pekar mot ett inhägnat område lite längre bort. "Där borta sätter vi upp tältet, det är iordninggjort för camping". "Vi sätter upp det i utkanten så att det inte blir så lerigt runt om tältet".

Det börjar bli kväll och luften blir svalare och snart ska Patriks favoritband spela. Han rör sig närmre scenen och märker inte att han kommer ifrån sina kompisar. Så kommer bandet ut på scenen och alla skriker och hoppar. Patrik känner sig överlycklig. Han hoppar upp och ner och sjunger med. Han är inne i musiken och märker inte omgivningen. Plötsligt får han en knuff i sidan. "Vafan gör du?". Patrik tittar åt sidan och ser en tjej med blont hår som är jättearg och håller sig om foten. "Du hoppade på min fot! Det gjorde jätteont! Se dig för!". Patrik tittar på henne och tycker att hon är jättefin. Han reagerar på att hon har så snygga kläder, så väldigt fräcka byxor, hon har en egen stil och det tycker han om.

begagna/d, -t, -de	lietots
skänk/a, -er, -te, -t	dāvināt
välgörenhet, -en	labdarība
bistånd, -et, =	palīdzība
hemmaplan, -en	mājās
slå två flugor i en smäll (-r, slog, slagit)	nosist divas mušas ar vienu sitienu
fräck, -t, -a, -are, -ast	bezkaunīgs
gäng, -et =	kompānija, bars
uppträd/a, -er, -de, -tt	uzstāties
snacka, -r, -de, -t	sarunāties
peka, r, -de, -t	rādīt
lerig, -t, -a, -are, -ast	mālainis
sval, -t, -a, -are, -ast	vēss
hoppa, -r, -de, -t	lekt
överlycklig, -t, -a	pārlaimīgs
göra ont (gör, gjorde, gjort)	sāpēt

Han bara ler och vill krama henne. Hennes ansikte mjuknar, hon släpper foten och tittar på honom. De står och tittar på varandra länge. "Förlåt", säger Patrik. "Det var inte meningen". Tjejen ler försiktigt mot honom och inser att hon tycker att han är jättesnygg. Hon tycker om att han har rastaflätor och armarna fulla av tatueringar. Han är jättefin. Det pirrar i kroppen på henne. Hon ställer sig nära honom och säger till honom "Vi dansar tillsammans till musiken". De dansar nära varandra hela kvällen. Det är så hög musik att det knappt kan prata så de bara dansar och njuter av att vara nära varandra. Efter att ha dansat i flera timmar känner de sig törstiga och drar iväg till ett av öltälten. Också här är musiken så hög att det är svårt att höra vad den andre säger. De köper öl och kramas lite. Köper några fler öl och kramas lite till. De försöker prata trots musiken men de måste nästan skrika för att höra varandra.

**Patrik:** Har du varit här förut?

**Cecilia:** Nej det är första gången för mig. Det är första gången jag har fått åka för min mamma.

**Patrik:** Var bor du?

**Cecilia:** I Linköping.

**Patrik:** Jaha, det gör ju jag också. Var någonstans i Linköping bor du?

**Cecilia:** På Sankt Larsgatan bredvid Sankt Lars kyrka mitt i centrum. Du då?

Just då händer något. Musiken tjuter, det blir rundgång i ljudet och det ryker i en av förstärkarna på scenen. Det börjar lukta bränt och folk skriker att det brinner överallt. I tältet börjar folk trängas mot utgången. Patrik och Cecilia trängs med och måste följa med folkmassan för att inte bli nertrampade. Folk skriker och börjar springa därifrån. Därute är det fullt kaos. Plötsligt upptäcker Patrik att han har tappat bort den söta tjejen som han inte ens hunnit fråga vad hon heter. Han försöker leta efter henne men det är fullständigt omöjligt. Det är för mycket folk och nu kommer också brandkåren. Patrik går mot tältområdet för att hitta sina kompisar och han tänker på tjejen. Han måste träffa henne igen.

Cecilia fick inte campa på festivalen för sin mamma. Lotta har istället ordnat så att Cecilia ska sova hos hennes syster som bor i Östersund.

le (ler, log,lett)	smaidīt
krama, -r, -de, -t	apkampt
försiktig, -t, -a, -are, -ast	uzmanīgs
inse (inser, insåg, insett)	atzīt
rastaflätor	afrikāņu bizītes
pirra i kroppen, -r, -de, -t	skudriņas skrien
njuta av (njuter, njöt, njutit)	baudīt
skrik/a (-er, skrek, skrikit)	kliegt
förut	agrāk
tjuta (tjuter, tjöt, tjutit)	kaukt
nertrampad, -t, -e	samīdīts
tappa bort (-r, -de,-t)	pazaudēt

Eftersom hon inte skulle ha fått åka annars har Cecilia gått med på arrangemanget. Det är sent på kvällen, nästan midnatt, och Cecilia inser att hon måste ringa sin moster som lovat att hämta henne utanför festivalområdet. Hon har letat i över en timme efter den snygga killen med flätorna men hon har ingen chans att hitta honom i vimlet. Så synd att hon inte hann få hans namn. Hon vet inte ens var han bor. Hon ringer sin moster som kommer och hämtar henne. Dagen efter åker hon hem till Linköping igen. Hon kan inte glömma den snygga killen. Hon kan inte ana att det är Patrik hon träffat, killen som är bästa kompis med Oscar, Susannas kille.

### På Elsas hus

Cecilia har körlektion. Hon vet att det är viktigt att vara koncentrerad och lyssna på körläraren och vara uppmärksam i trafiken men hon har svårt att sluta tänka på den snygga killen hon träffade på Storsjöyrån. Hon undrar vad han heter. Hon har varit inne på en dejtingsajt och letat efter honom men inte hittat honom. Nu är hon rädd att hon aldrig ska hitta honom eller att han redan är upptagen. Körlektionen går inget vidare. Hon missar några trafikregler och körläraren får säga till henne flera gånger att koncentrera sig på vägen. Till slut är lektionen i alla fall över och Cecilia promenerar in mot centrum. Nu ska hon träffa Susanna och Oscar på Elsas hus, kulturhuset där hon och Susanna hade sin dansföreställning före sommaren. De ska fika och planera ett knytkalas för Cecilia som fyller 18 år om en vecka. Cecilia tänker också att hon ska ta tillfället i akt och luska lite bland kompisarna om de känner till någon kille med långa, blonda rastflätor och tatueringar som är i deras ålder.

När Cecilia kommer till Elsas hus sitter de andra redan i caféet. Hon ser också att det sitter en lite äldre tjej med dem, hon har aldrig sett henne förut. Cecilia går fram och hejar. Den lite äldre tjejen presenterar sig för Cecilia som Hanne från Linköpings kommun. Hanne berättat att hon har i uppdrag att ta reda på unga människors behov och önskemål av fritidsaktiviteter i kommunen. Hon har bett att få intervjua gänget, hon hoppas nu att Cecilia också vill vara med. Cecilia vill gärna vara med på det. Hon tycker att det är roligt och viktigt att få vara med och påverka.

arrangemag, -et, =	aranžējums
lova, -r, -de, -t	apsolīt
fläta, -n, -or	bīze
körlektion, -n, -er	nodarbības vadīšanā
upptag/en, -et, -na	aizņemts
missa, -r, -de, -t	nokavēt, palaist garām
knytkalas, -et, =	groziņu vakars
ta tillfället i akt (tar, tog, tagit)	izmantot, ņemt vērā izdevību
luska, -r, -de, -t	iztaujāt, izdibināt
ha i uppdrag (har, hade, haft)	ir uzdevums
ta reda på (tar, tog, tagit)	uzzināt, izzināt
behov, -et, =	nepieciešamība
påverka, -r, -de, -t	ietekmēt

**Hanne:** Då börjar vi. Känner ni att politikerna lyssnar på ungdomars åsikter? Jag tänker främst på den målgrupp som ni tillhör, alltså ungdomar i åldern 15 till 20 år.

**Susanna:** Nja, det är väl lite så och så med det. Det tycker vi väl egentligen inte att de gör. Vi ville ju ha en skateboardramp här utanför Elsas hus till exempel. Vi samlade in massor med namnunderskrifter men det struntade de helt i. Samtidigt satsade de jättemycket på en basketplan trots att ingen här ville spela basket. Och den står ju tom nu för det mesta.

**Hanne:** Okej, vad brukar ni göra på fritiden då? Vad skulle ni vilja att kommunen satsade på? Vill ni fortfarande ha en skateboardramp?

**Oscar:** Jag är nog inte så inne på det längre, dessutom bor jag i Uppsala numera. Jag skulle nog hellre se att de byggde ett gym som är gratis för ungdomar.

**Susanna:** Det är många som åker kick-bike nu, då åker man ju på samma ramp som när man åker skateboard. Jag skulle gärna testa båda sakerna.

**Cecilia:** Jag tror också att en ramp är en bra idé. Den skulle bli använd. Ett gym är också en bra idé. Det är många som gymmar. Det är ett bra ställe att spana in killar på. Men kan kolla in dem länge utan att behöva ta kontakt. Man behöver inte prata med dem för att förstå om de är något att ha.

**Hanne:** (*skrattar*) Ja det låter ju som en bra grej. Vill ni att vi anordnar disco?

**Susanna:** Nja det är nog inget för oss. Det är mer för högstadiet, inte för oss. En pub skulle vi vilja ha!

**Hanne:** Nej det går inte att ordna. Ni är för unga. Och kommunen kan inte subventionera sådant. Kan kommunen ordna något som kan kopplas till era framtidsplaner? Något ni har nytta av efter gymnasiet?

**Cecilia:** Vi skulle vilja gå en kurs i u-landskunskap, vi vill lära oss om hjälparbete, ekoodlingar, mikrolån och global ekonomi. Vi skulle vilja ha en sådan kurs här på Elsas hus. Susanna och jag skulle gå den direkt och jag vet flera som skulle gå.

**Susanna:** Då kunde vi också söka stipendier gemensamt och göra en resa för att arbeta som volontärer.

<u>åsikt, -en, -er</u>	<u>uzskats</u>
<u>tillhöra (tillhör, tillhörde, tillhört)</u>	<u>piederēt</u>
<u>namnunderskrift, -en, -er</u>	<u>paraksts</u>
<u>strunta i (-r, -de, -t)</u>	<u>nepievērst uzmanību</u>
<u>satsa på (-r, -de, -t)</u>	<u>ieguldīt</u>
<u>fortfarande</u>	<u>vēl joprojām</u>
<u>dessutom</u>	<u>bez tam</u>
<u>gärna (hellre, helst)</u>	<u>labprāt</u>
<u>gym, -met, =</u>	<u>sporta zāle</u>
<u>skratta, -r, -de, -t</u>	<u>smieties</u>
<u>subventionera, -r, -de, -t</u>	<u>atbalstīt finansiāli</u>

**Hanne:** Det låter intressant. Jag ska undersöka om det är möjligt för kommunen att anordna en sådan kurs. Det var en bra idé tycker jag.

**Susanna:** Jag tror också att det vore en bra idé att ordna en temadag om ätstörningar här på Elsas hus. Det kan komma någon och prata om ätstörningar. Vi kan ha diskussionsgrupper. Man skulle kunna visa en film på kvällen. Det är jättemånga på skolan som har ätstörningar. Och det pratas inte så mycket om det men man ser att de mår dåligt.

**Hanne:** Det är jag ganska säker på att vi kan ordna. Vilka bra idéer ni har! Nu har jag fått en massa bra idéer av er, tack så mycket! Nu ska jag åka tillbaka till kontoret. Ta hand om er så hoppas jag att vi ses igen.

"Tack själv", säger Susanna, Cecilia och Oscar.

När Hanne har gått börjar Cecilia att tänka på den där snygga killen igen. Hon funderar på om Oscar och Susanna kan hjälpa henne att hitta honom. Hon ska precis fråga dem när hon ser killen med de blonda rastflätorna komma in på Elsas hus. Det är ju han! Cecilia blir alldeles matt och nervös, det pirrar i magen. Hon stirrar på honom. Susanna tittar på henne och undrar "vad är det med dig Cecilia? Du ser jättekonstig ut". Cecilia stammar "du, jag har inte berättat för dig om vad som hände på Storsjöran". "Vadå? Säger Susanna". "Jo, jag träffade världens finaste kille..."

**Patrik:** Hej!

**Oscar:** Nämen hej mannen! Hur är läget?

Patrik får syn på Cecilia som bara stirrar på honom, hon är röd i ansiktet. Patrik spricker upp i ett stort leende och blir röd i ansiktet han också. De står och tittar på varandra. Båda utbrister samtidigt "Det är ju du!". Oscar är väldigt förvirrad, han tittar från den ena till den andra och kliar sig i huvudet. Sedan presenterar han Cecilia för Patrik.

Oscar vänder sig till Patrik: "Ja, det här är Cecilia, Susannas kompis, som jag har berättat om". Sedan vänder han sig till Cecilia: "Och det här är min kompis Patrik, ni har nog inte setts förut". Cecilia och Patrik ler och säger i munnen på varandra: "Jo, det har vi men vi tappade bort varandra. Vi hann aldrig presentera oss för varandra".

**Susanna:** "Är det här killen från Storsjöran, Cecilia?". Cecilia ler och nickar.

<u>undersök/a, -er, -te, -t</u>	<u>izmeklēt, izpētīt</u>
<u>anordna, -r, -de, -t</u>	<u>organizēt, rīkot</u>
<u>ätstörning, -en, -ar</u>	<u>ēšanas traucējumi</u>
<u>matt</u>	<u>izsists, bezspēcīgs</u>
<u>pirra i magen (-r, -de, -t)</u>	<u>taurentīni vēderā</u>
<u>stirra, -r, -de, -t</u>	<u>blenzt</u>
<u>stamma, -r, -de, -t</u>	<u>stostīties</u>
<u>få syn på (får, fick, fått)</u>	<u>ieraudzīt</u>
<u>kliar sig (-r, -de, -t)</u>	<u>kasīt</u>
<u>nicka, -r, -de, -t</u>	<u>māt ar galvu</u>

## Faktaruta

### Detta händer när du fyller 18 år i Sverige

Du blir myndig.

Du får rösta i val.

Du får gifta dig.

Du får köpa tobaksprodukter.

Du får köpa alkoholhaltiga drycker på restaurang och i affärer. Du får däremot inte köpa alkohol på Systembolaget som är ett statligt företag med lagstadgat monopol på alkoholhaltiga drycker överstigande 3,5 volymprocent.

Du får ta körkort för bil och tung motorcykel.

Du får handla på Internet.

Du får donera blod.

Du får skaffa kreditkort (om du har en fast inkomst).

### Överraskningsmoment

Visste du att den kända musikern och låtskrivaren Lars Winnerbäck (f. 1975) växte upp i Linköping? Han brukar ofta uppträda på Storsjöyrån. Lars Winnerbeck började i kommunala musikskolan när han var tio år gammal. Senare gick han i gymnasieskolan på Katedralskolan. Men det var musiken som fångade hans intresse tidigt i livet. Han inledde sin karriär i punkbandet Snoddas. Lars Winnerbäck skriver och framför sin musik på svenska. Han är känd för sina poetiska beskrivningar av tillvaron. Han har fått flera utmärkelser för sin musik. Han har blivit belönad med sju grammisar (ett svenskt musikpris, motsvarigheten till Grammy) och fem rockbjörnar (ett svenskt musikpris som delas ut av tidningen Aftonbladet).

myndig	pilngadīgs
rösta, -r, -de, -t	balsot
alkoholhalt, -en	alkohola saturs
val, -et, =	vēlēšanas
statlig, -t, -a	valsts
företag, -et, =	uzņēmums
lagstadga/d, -t, -de	likumīgs
överstigande	pārsniedzošs
fast inkomst, -en, -er	pastāvīgs ienākums
övertaskning, -en, -ar	pārsteigums
låtskrivare, -n, =	mūzikas tekstu autors
uppträd/a, -er, -de, -tt	uzstāšanās
fånga intresse, -r, -de, -t	saiistītiintereši
tillvaro, -n	eksistence
motsvarighet, -n, -er	atbilstība

